

PL

PL

PL

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 3.11.2010
KOM(2010) 618 wersja ostateczna

2010/0306 (NLE)

Wniosek

DYREKTYWA RADY

**w sprawie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami
promieniotwórczymi**

SEK(2010) 1290
SEK(2010) 1289

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

1.1. Podstawa i cele wniosku

W następstwie pomyślnego przyjęcia dyrektywy o bezpieczeństwie jądrowym opracowanie zmienionego wniosku legislacyjnego w sprawie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi zostało włączone do programu prac Komisji na 2010 r. (pozycja 2010/ENER/021).

W dyrektywie, której dotyczy wniosek, ustanawia się ramy prawne UE w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Wprowadza się za jej pomocą zmiany we wniosku Komisji dotyczącym dyrektywy Rady (Euratom) w sprawie bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi¹.

Wszystkie państwa członkowskie posiadają odpady promieniotwórcze. Są one wytwarzane przy realizacji wielu pożytecznych działań, takich jak produkcja energii elektrycznej w elektrowniach jądrowych lub liczne zastosowania izotopów promieniotwórczych w medycynie, przemyśle, rolnictwie, badaniach i edukacji.

Eksploatacja reaktorów jądrowych prowadzi także do powstawania wypalonego paliwa jądrowego. Obecnie w odniesieniu do wypalonego (tzn. napromieniowanego) paliwa jądrowego dostępne są dwie opcje: przerób w celu odzyskania plutonu i uranu do ewentualnego ponownego wykorzystania lub tymczasowe przechowywanie i ostateczne składowanie bezpośrednio w przypadku, gdy wypalone paliwo jądrowe zostanie uznane, w ramach polityki krajowej, za odpady. Jeżeli nawet wypalone paliwo jądrowe zostanie poddane przerobowi², w dalszym ciągu istnieją jednak „odpady końcowe”, czyli oddzielone zwitryfikowane pozostałości zawierające frakcję niepoddaną recyklingowi, które także należy unieszkodliwić. W ponad połowie państw członkowskich działają elektrownie jądrowe. Pewna liczba reaktorów jądrowych znajduje się na etapie budowy, inne są w stanie likwidacji, a ponadto istnieją plany wybudowania nowych obiektów w kilku państwach członkowskich.

W zależności od właściwości odpadów (np. zawartość radionuklidów) wymagane są szczególne rozwiązania w celu ochrony ludności i środowiska przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego. Podstawową zasadą postępowania z odpadami promieniotwórczymi jest szczelne zabezpieczenie i odizolowanie od ludności i biosfery, dopóki odpady stanowią zagrożenie radiologiczne. Zagrożenie to z czasem maleje w następstwie rozpadu promieniotwórczego. Izolacja zapewniona jest dzięki stosowaniu licznych barier inżynierskich oraz, w przypadku odpadów o dłuższym czasie rozpadu, dzięki właściwościom skały macierzystej.

Odpady promieniotwórcze klasyfikuje się jako odpady nisko-, średnio- i wysokoaktywne w zależności do poziomu ich aktywności. Rozróżnia się również krótko- i długożyciowe odpady

¹ Pierwotny wniosek Komisji z 2003 r. (COM 2003/32 wersja ostateczna) i wersja zmieniona z 2004 r. (COM (2004)526 wersja ostateczna).

² W ramach bieżących i zaawansowanych praktyk cyklu paliwowego.

promieniotwórcze³. Krótkożyciowe odpady nisko- i średnioaktywne (LILW, ang. *Low and Intermediate Level Waste*) składa się zazwyczaj w przypowierzchniowych składowiskach odpadów. W przypadku odpadów wysokoaktywnych (HLW, ang. *High Level Waste*) natomiast środowiska naukowe i techniczne na całym świecie zgadzają się co do tego, że składowanie w głębokich warstwach geologicznych stanowi najbezpieczniejszą i najbardziej zrównoważoną opcję⁴.

W UE ponad 85 % ilości wytwarzanych odpadów promieniotwórczych stanowią krótkożyciowe LILW, około 5 % z nich to długożyciowe LILW, natomiast niecałe 10 % to HLW, które zawierają zarówno zwitryfikowane odpady pochodzące z przerobu, jak i wypalone paliwo uznane za odpady⁵.

Bez względu na przyszłe zastosowania w zakresie energii jądrowej oraz niezwiązane z energią, niezbędne jest wdrożenie składowania jako etapu końcowego postępowania z istniejącymi i przyszłymi odpadami promieniotwórczymi w celu zapewnienia bezpieczeństwa w perspektywie długoterminowej.

Tymczasowe przechowywanie jest ważnym etapem całkowitego postępowania z odpadami promieniotwórczymi, w szczególności w przypadku wypalonego paliwa jądrowego oraz HLW, gdyż dzięki umożliwieniu efektywnego chłodzenia oraz obniżenia poziomów promieniowania użytkowanie staje się bezpieczniejsze. Panuje jednak również powszechna zgoda co do faktu, że przechowywanie wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych, w tym przechowywanie długoterminowe, stanowi jedynie rozwiązanie tymczasowe, wymagające czynnych i nieustannych instytucjonalnych mechanizmów kontroli. W dłuższym okresie czasu ochronę przed wszelkimi możliwymi zagrożeniami zagwarantować może jedynie składowanie, gdyż metoda ta posiada naturalne właściwości w zakresie bezpieczeństwa biernego.

Ostateczna odpowiedzialność za postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi spoczywa na państwach. Ponadto, zgodnie z przyjętą zasadą etyczną społeczeństwo powinno zapobiegać stwarzaniu nadmiernych obciążeń dla przyszłych pokoleń, co nakłada na obecne pokolenie, korzystające dotychczas z energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowniach jądrowych lub interwencji medycznych z użyciem substancji promieniotwórczych, obowiązek odpowiedniego postępowania ze wszystkimi istniejącymi odpadami.

Mimo wspomnianych przesłanek większość krajów nie podjęła jak dotąd najważniejszych decyzji w sprawie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Dotyczy to zwłaszcza wypalonego paliwa jądrowego i HLW; jedynie nieliczne państwa członkowskie dysponują dostatecznie opracowanymi programami na rzecz wdrażania składowania. Zwłoka spowoduje przerzucenie obciążeń na przyszłe pokolenia, zarówno jeżeli chodzi o wdrożenie składowania, jak i utrzymanie opcji tymczasowego przechowywania. Związane z tym niebezpieczeństwo jest oczywiste – brak dostępności

³ Zalecenie Komisji z dnia 15 września 1999 r. w sprawie systemu klasyfikacji stałych odpadów promieniotwórczych, Dz.U. L 265 z 13.10.1999, s. 37.

⁴ Komitet OECD-NEA ds. postępowania z odpadami promieniotwórczymi: „*Collective Statement on Moving Forward to Geological Disposal of Radioactive Waste*”, ISBN 978-92-64-99057-9

⁵ Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady - Szóste sprawozdanie o sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym w Unii Europejskiej, KOM(2008)542 wersja ostateczna i SEK(2008)2416

finansowania, brak wiedzy fachowej, zakłócenia wynikające z nieprzewidzianych niepokojów społecznych, zagrożenia terrorystyczne itd.

Bezpieczne postępowanie z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym na wszystkich etapach – od ich wytworzenia aż do składowania – wymaga krajowych ram gwarantujących zobowiązania polityczne, wyraźny podział obowiązków oraz zapewnienie w razie potrzeby dostępności dostatecznych zasobów naukowych, technicznych i finansowych. Biorąc pod uwagę bardzo delikatny charakter tego zagadnienia, należy zapewnić także informowanie społeczeństwa oraz jego uczestnictwo w procesach decyzyjnych.

Ogólnym celem niniejszego wniosku jest zatem ustanowienie ram prawnych UE w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, stanowiącego nieodłączny element bezpiecznego wykorzystania energii jądrowej do produkcji energii elektrycznej oraz zastosowań promieniowania jonizującego w medycynie, przemyśle, rolnictwie, badaniach i edukacji.

Aby osiągnąć ogólny cel polityczny, należy:

- dopilnować, aby pracownicy i ludność byli chronieni przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego – obecnie, w przyszłości i poza granicami państw;
- wdrożyć najwyższe standardy bezpieczeństwa w zakresie postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym;
- zapobiegać nakładaniu na przyszłe pokolenia nadmiernych obciążeń;
- wypracować trwałe zobowiązanie polityczne w odniesieniu do postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi w perspektywie długoterminowej;
- zapewnić transpozycję decyzji politycznych do jasno określonych przepisów dotyczących wdrożenia wszystkich etapów postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym – od ich wytworzenia aż do składowania;
- osiągnąć i utrzymywać ciągłą poprawę systemu postępowania w oparciu o etapowe podejmowanie decyzji i akceptację społeczną;
- zapewnić wystarczające i zarządzane w sposób przejrzysty środki finansowe, dostępne w razie potrzeby, zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”.

1.2. Istniejące instrumenty prawne dotyczące postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym; pomocniczość

Kompetencje Wspólnoty w odniesieniu do wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych powstałych w wyniku cywilnych działań w dziedzinie energii jądrowej zostały ujęte w ramach Traktatu Euratom. Artykuł 2 lit. b) Traktatu Euratom przewiduje utworzenie jednolitych norm bezpieczeństwa mających chronić zdrowie pracowników i ludności. Artykuł 30 przewiduje ustanowienie na terytorium Wspólnoty podstawowych norm ochrony zdrowia pracowników i ludności przed niebezpieczeństwem promieniowania jonizującego, natomiast art. 37 nakłada na państwa członkowskie obowiązek udostępniania Komisji ogólnych danych dotyczących każdego planu składowania odpadów promieniotwórczych.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał w swoim orzecznictwie, że postanowienia rozdziału 3 Traktatu Euratom dotyczące ochrony zdrowia i bezpieczeństwa stanowią spójną

całość przekazując Komisji znaczne uprawnienia w celu ochrony ludności i środowiska przed ryzykiem skażenia promieniotwórczego⁶. W oparciu o przełomowe orzeczenie Trybunału C-29/99 można „uzupełnić” w rozumieniu Traktatu Euratom obowiązujące podstawowe normy bezpieczeństwa, ukierunkowane przede wszystkim na ochronę zdrowia pracowników i ludności przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego, o wymogi bezpieczeństwa regulujące bezpieczne postępowanie z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym.

Kwestia postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi stanowi bezspornie dziedzinę, w której ustawodawstwo krajowe należy uzupełnić prawodawstwem na poziomie UE z uwagi na względy transgraniczne związane z bezpieczeństwem. Jednocześnie rynek wewnętrzny nakłada na Komisję obowiązek zapewnienia równych szans w celu uniknięcia zakłócenia konkurencji.

Obowiązujące prawodawstwo europejskie nie obejmuje jednak wszystkich działań i obiektów związanych z postępowaniem z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Nie uwzględniono w nim aspektów takich, jak polityka poszczególnych państw i jej wdrażanie, informowanie społeczeństwa i jego uczestnictwo w procesie decyzyjnym.

Przyjęta ostatnio dyrektywa Rady ustanawiająca wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych (dyrektywa o bezpieczeństwie jądrowym)⁷ obejmuje jedynie obiekty służące do przechowywania wypalonego paliwa oraz inne obiekty służące do przechowywania odpadów promieniotwórczych znajdujące się w tym samym miejscu i bezpośrednio związane z obiektami jądrowymi. Stanowi ona jednak, że ważne jest również zapewnienie bezpiecznej gospodarki wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, także w obiektach do ich przechowywania i składowania. Tym samym dyrektywa, której dotyczy wniosek, w sprawie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi stanowi kolejny logiczny krok w następstwie dyrektywy o bezpieczeństwie jądrowym.

Inne instrumenty prawne UE odnoszące się do postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi obejmują wspólnotowe warunki wczesnej wymiany informacji w przypadku zdarzenia radiacyjnego⁸, kontrolę wysoce promieniotwórczych źródeł zamkniętych i odpadów promieniotwórczych⁹, w tym źródeł nieużytkowanych, gospodarowanie odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego¹⁰ (bez uwzględnienia aspektów związanych z promieniotwórczością), a także nadzór i kontrolę nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego^{11,12}. Istnieje również zalecenie Komisji w sprawie zarządzania zasobami finansowymi przeznaczonymi na likwidację instalacji jądrowych, zużytego paliwa i odpadów radioaktywnych¹³.

⁶ C-187/87 (1988 Rec. s. 5013) i C-29/99 (2002 Rec. s. I-11221)

⁷ Dyrektywa Rady 2009/71/Euratom, Dz.U. L 172 z 2.7.2009, s. 18–22

⁸ Dz.U. L 371 z 30.12.1987, s. 76.

⁹ Dz.U. L 346 z 31.12.2003, s. 57.

¹⁰ Dz.U. L 102 z 11.04.2006, s. 15.

¹¹ Dz.U. L 337 z 5.12.2006, s. 21.

¹² Dz.U. L 338 z 17.12.2008, s. 69.

¹³ Dz.U. L 330 z 28.11.2006, s. 31.

Na poziomie międzynarodowym istnieją normy bezpieczeństwa opracowane przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej (MAEA) we współpracy z innymi organizacjami, nie są one jednak prawnie wiążące, a ich włączenie do prawodawstwa krajowego jest dobrowolne. Wszystkie państwa członkowskie UE są członkami MAEA i uczestniczą w przyjmowaniu wspomnianych norm.

Wspólna konwencja bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi, zawarta pod auspicjami MAEA, stanowi najważniejsze porozumienie międzynarodowe w odnośnej dziedzinie. Nie istnieją jednak sankcje za nieprzestrzeganie przepisów. Tym samym nawet jeżeli wszystkie państwa członkowskie UE (z wyjątkiem Malty) oraz Wspólnota Euratom są umawiającymi się stronami, przyjęte na szczeblu międzynarodowym zasady i wymogi określone we wspólnej konwencji oraz związane z nimi normy bezpieczeństwa MAEA nie gwarantują jednolitego podejścia na poziomie UE.

Mając na względzie zapewnienie wdrożenia przyjętych na szczeblu międzynarodowym zasad i wymogów w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, dyrektywa, której dotyczy wniosek, powoduje, że stają się one prawnie wiążące i wykonalne. W związku z tym określono w niej szczególne wymogi dotyczące zakresu, zawartości i przeglądu krajowych programów postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

Podstawowe podejście jest podobne do tego stosowanego w odniesieniu do dyrektywy o bezpieczeństwie jądrowym, tzn. jest ugruntowane w uprawnieniach krajowych organów regulacyjnych oraz w przyjętych na szczeblu międzynarodowym zasadach i wymogach określonych w normach bezpieczeństwa MAEA i we wspólnej konwencji, minimalizując tym samym dodatkowe obciążenia organów państw członkowskich.

W dyrektywie, której dotyczy wniosek, nastąpi kompleksowe wdrożenia najwyższych norm w zakresie bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, tym samym dyrektywa ta będzie stanowić model i punkt odniesienia dla państw trzecich i regionów. Zapewni ona neutralizację odpadów promieniotwórczych bez zbędnych opóźnień.

2. KONSULTACJE Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI ORAZ OCENA SKUTKÓW

Podczas opracowywania zmienionego wniosku Komisja prowadziła w odpowiedzi na wniosek Rady¹⁴ szeroko zakrojone konsultacje w ramach różnych inicjatyw w obrębie UE.

Konsultacje objęły rządy, krajowe organy regulacyjne, organizacje zajmujące się postępowaniem z odpadami promieniotwórczymi, podmioty wytwarzające odpady promieniotwórcze oraz inne podmioty w państwach członkowskich, wraz z różnymi instytucjami europejskimi, organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami. Uwzględniono szczegółowy wkład ze strony europejskiej grupy organów regulacyjnych ds. bezpieczeństwa jądrowego (ENSREG). Miało to kluczowe znaczenie, zważywszy na szczególne kompetencje ENSREG, która reprezentuje krajowe organy regulacyjne lub bezpieczeństwa we wszystkich

¹⁴ Konkluzje Rady z czerwca 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa jądrowego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, 10823/04.

państwach członkowskich, zarówno te związane, jak i niezwiązane z działaniami w dziedzinie energii jądrowej.

Szczególną uwagę poświęcono wymiarowi społecznemu, przeprowadzając różne konsultacje publiczne, w tym specjalne badania Eurobarometru¹⁵ oraz otwarte konsultacje publiczne¹⁶. Odpady promieniotwórcze są źródłem poważnych obaw obywateli UE w kontekście stałego wykorzystywania energii jądrowej. Znaczna większość obywateli wyraża ponadto aprobatę dla prawodawstwa na poziomie europejskim.

Jak wynika z gruntownej oceny skutków, brak wiążącego prawodawstwa UE może prawdopodobnie prowadzić do odroczenia podjęcia najważniejszych decyzji oraz do potencjalnie niekorzystnych skutków środowiskowych, ekonomicznych i społecznych, w tym nadmiernych obciążeń przyszłych pokoleń oraz możliwego zakłócenia konkurencji na rynku energii elektrycznej.

Z kolei wiążące prawodawstwo UE doprowadziłoby do jednolitego wysokiego poziomu bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi w obrębie UE w perspektywie długoterminowej, bez nakładania na przyszłe pokolenia nadmiernych obciążeń ani ograniczania zdolności przyszłych pokoleń do zaspokajania własnych potrzeb.

3. ASPEKTY PRAWNE WNIOSKU

Celem dyrektywy, który określono w jej **art. 1**, jest ustanowienie wspólnotowych ram w zakresie odpowiedzialnego postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, co zagwarantuje, że państwa członkowskie wprowadzą odpowiednie rozwiązania krajowe zapewniające wysoki poziom bezpieczeństwa, a także będą utrzymywać i promować informowanie społeczeństwa i jego uczestnictwo.

Jej zakres (**art. 2**) obejmuje wszystkie etapy postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi pochodzącymi z działalności cywilnej – od ich wytworzenia aż do składowania, z wyjątkiem postępowania z określonymi typami odpadów, np. zatwierdzone uwolnienia i odpady pochodzące z przemysłu wydobywczego, które mogą być promieniotwórcze, które zostało już ujęte w obowiązującym prawodawstwie europejskim^{17,18};

Szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu spójności dyrektywy z obowiązującym prawodawstwem europejskim, przy jednoczesnym spowodowaniu, aby uznane na szczeblu międzynarodowym zasady i wymogi, określone w normach bezpieczeństwa MAEA i we wspólnej konwencji, stały się prawnie wiążące i wykonalne w UE. Skutkiem tego zestaw definicji podany w **art. 3** jest spójny z definicjami podanymi zarówno w obowiązującym prawodawstwie europejskim, jak i w glosariuszu bezpieczeństwa MAEA (wspólna konwencja)¹⁹.

Zasady ogólne regulujące bezpieczne i zrównoważone postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi określono w **art. 4**.

¹⁵ Eurobarometr, badanie specjalne 297 (2008) i Eurobarometr, badanie specjalne 324 (2010).

¹⁶ http://ec.europa.eu/energy/nuclear/consultations/2010_05_31_fuel_waste_en.htm

¹⁷ Dz.U. L 159 z 29.6.1996, s. 1.

¹⁸ Dz.U. L 102 z 11.4.2006, s. 15.

¹⁹ <http://www-ns.iaea.org/standards/safety-glossary.htm>

Szczególną uwagę poświęcono także zapewnieniu spójności proponowanej dyrektywy z dyrektywą o bezpieczeństwie jądrowym, tak by we wszystkich obiektach służących postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi istniał ten sam poziom bezpieczeństwa. W tym celu struktury proponowanej dyrektywy oraz dyrektywy o bezpieczeństwie jądrowym są podobne, zwłaszcza w art. 5–7, 9, 12 i 16–18.

Obowiązki związane ze stosowaniem zasad ogólnych obejmują:

- krajowe ramy w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi w perspektywie długoterminowej (**art. 5**);
- właściwy organ regulacyjny w dziedzinie bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi (**art. 6**);
- posiadaczy zezwolenia, obarczonych bezpośrednią odpowiedzialnością za bezpieczeństwo (**art. 7**);
- edukacja i szkolenia w celu zdobycia wymaganej wiedzy fachowej i umiejętności (**art. 9**);
- przejrzystość przy podejmowaniu decyzji dotyczących postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi (**art. 12**);

Z uwagi na specyficzny charakter postępowania z odpadami promieniotwórczymi wprowadzono także obowiązki szczególne:

- w **art. 8** określono podejście do kwestii bezpieczeństwa, w tym wymogi dotyczące analizy bezpieczeństwa i uzupełniającej oceny bezpieczeństwa obiektów i działań związanych z postępowaniem z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
- w **art. 10** uwzględniono potrzebę zapewnienia dostępności, w razie potrzeby, wystarczających środków finansowych przeznaczonych na postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”;
- w **art. 11** określono cel zapewnienia odpowiedniej jakości bezpieczeństwa.

Uwzględniono także warunkowy zestaw wymogów w odniesieniu do krajowych programów postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym, niezbędny do realizacji celów i spełnienia wymogów:

- w **art. 13** wprowadzono podstawowe wymogi dotyczące programów krajowych;
- w **art. 14** zamieszczono zawartość programu krajowego;
- w **art. 15** wprowadzono wymóg powiadamiania Komisji o programach krajowych.

Pewne przepisy końcowe określono w poniższych artykułach:

- w **art. 16** określono wymogi w zakresie sprawozdawczości, spójne z mechanizmem sprawozdawczym w przypadku dyrektywy o bezpieczeństwie jądrowym. Państwa członkowskie będą składać Komisji sprawozdania z wdrażania dyrektywy, której dotyczy wnioski, korzystając z cykli sprawozdawczych w ramach wspólnej konwencji. W oparciu o sprawozdania państw członkowskich Komisja przedłoży Radzie i Parlamentowi

Europejskiemu sprawozdanie z postępów. Państwa członkowskie będą organizować międzynarodową wzajemną ocenę swoich ram krajowych i programów krajowych, mając na względzie osiągnięcie wymaganych wysokich standardów w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Rezultaty wszelkich ocen wzajemnych zostaną przekazane państwom członkowskim i Komisji.

- w **art. 17** określono wymogi dotyczące transponowania proponowanej dyrektywy do ustawodawstwa krajowego.
- w **art. 18 i 19** ustalono datę wejścia w życie dyrektywy, której dotyczy wnioszek, oraz jej adresatów.

4. WPLYW NA BUDŻET

Brak wpływu na budżet UE.

Wniosek

DYREKTYWA RADY

**w sprawie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami
promieniotwórczymi**

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, w szczególności jego art. 31 i 32,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej, sporządzony po uzyskaniu opinii grupy osób mianowanych przez Komitet Naukowo-Techniczny spośród ekspertów naukowych państw członkowskich, oraz po konsultacji z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym²⁰,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego²¹,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) W art. 2 lit. b) Traktatu przewiduje się utworzenie jednolitych norm bezpieczeństwa w celu ochrony zdrowia pracowników i ludności.
- (2) W art. 30 Traktatu przewiduje się ustanowienie podstawowych norm ochrony zdrowia pracowników i ludności przed niebezpieczeństwem promieniowania jonizującego.
- (3) W art. 37 Traktatu nakłada się na państwa członkowskie wymóg udostępniania Komisji ogólnych danych dotyczących każdego planu składowania odpadów promieniotwórczych.
- (4) Dyrektywę Rady 96/29/Euratom z dnia 13 maja 1996 r. ustanawiającą podstawowe normy bezpieczeństwa w zakresie ochrony zdrowia pracowników i ogółu społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego²² stosuje się do każdej działalności, która wiąże się z ryzykiem promieniowania jonizującego emanującego ze sztucznego źródła lub ze źródła naturalnego promieniowania w przypadkach, gdy naturalne radionuklidy są lub zostały przetworzone z uwagi na ich właściwości promieniotwórcze, rozszczepialne lub paliworodne. Obejmuje ona również zatwierdzone uwolnienia materiałów pochodzących z tego rodzaju działalności. Przepisy tej dyrektywy zostały uzupełnione bardziej szczegółowymi przepisami.

²⁰

²¹

²²

Dz.U. L 159 z 29.6.1996, s. 1.

- (5) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej zwany „Trybunałem Sprawiedliwości”) uznał w swoim orzecznictwie, że postanowienia rozdziału 3 Traktatu, dotyczące ochrony zdrowia i bezpieczeństwa, stanowią spójną całość przekazującą Komisji znaczne uprawnienia w celu ochrony ludności i środowiska przed ryzykiem skażenia promieniotwórczego²³.
- (6) Decyzją Rady 87/600/Euratom z dnia 14 grudnia 1987 r. w sprawie wspólnotowych warunków wczesnej wymiany informacji w przypadku zdarzenia radiacyjnego²⁴ ustanowiono ramy dla powiadamiania i przekazywania informacji, które będą wykorzystywane przez państwa członkowskie w celu ochrony ludności w przypadku zdarzenia radiacyjnego. Dyrektywą Rady 89/618/Euratom z dnia 27 listopada 1989 r. w sprawie informowania ogółu społeczeństwa o środkach ochrony zdrowia, które będą stosowane, oraz działaniach, jakie należy podjąć w przypadku pogotowia radiologicznego²⁵, nałożono na państwa członkowskie obowiązek informowania ludności w przypadku zdarzenia radiacyjnego.
- (7) Dyrektywa Rady 2003/122/Euratom z dnia 22 grudnia 2003 r. przewiduje kontrolę wysoce radioaktywnych źródeł zamkniętych i odpadów radioaktywnych²⁶, w tym niewykorzystywanych źródeł.
- (8) Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego oraz zmieniająca dyrektywę 2004/35/WE²⁷ obejmuje gospodarowanie odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego, które mogą być promieniotwórcze, z pominięciem tych aspektów, które są typowe dla promieniotwórczości, gdyż kwestie te są przedmiotem działania w ramach Traktatu Euratom.
- (9) W dyrektywie Rady 2006/117/Euratom z dnia 20 listopada 2006 r.²⁸ ustanowiono wspólnotowy system nadzoru i kontroli nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego. Dyrektywa ta została uzupełniona zaleceniem Komisji 2008/956/Euratom z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie kryteriów wywozu odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego do krajów trzecich²⁹.
- (10) W dyrektywie Rady 2009/71/Euratom z dnia 25 czerwca 2009 r. ustanawiającej wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych³⁰ określono obowiązek państw członkowskich, zgodnie z którym ustanawiają one i utrzymują krajowe ramy bezpieczeństwa jądrowego. Mimo że wspomniana dyrektywa dotyczy przede wszystkim bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych, ważne jest również zapewnienie bezpiecznego postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w tym w obiektach do ich przechowywania i składowania.

²³ C-187/87 (1988 Rec. s. 5013) i C-29/99 (2002 Rec. s. I-11221)

²⁴ Dz.U. L 371 z 30.12.1987, s. 76.

²⁵ Dz.U. L 357 z 7.12.1989, s. 31.

²⁶ Dz.U. L 346 z 31.12.2003, s. 57.

²⁷ Dz.U. L 102 z 11.4.2006, s. 15.

²⁸ Dz.U. L 337 z 5.12.2006, s. 21.

²⁹ Dz.U. L 338 z 17.12.2008, s. 69.

³⁰ Dz.U. L 172 z 2.7.2009, s. 18.

Dyrektywa 2009/71/Euratom nie obejmuje jednak wszystkich obiektów i aspektów postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

- (11) Dyrektywa 85/337/EWG w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, zmieniona dyrektywą 97/11/WE, dyrektywą 2003/35/WE oraz dyrektywą 2009/31/WE³¹, ma zastosowanie do obiektów służących postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i obiektów służących postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi, o ile są one ujęte w załączniku I do tej dyrektywy.
- (12) Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko³² stanowi, że ocenę wpływu na środowisko przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich planów i programów, które są przygotowane dla określonych sektorów, i ustala ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję dotyczącego projektów wymienionych w załączniku I i II do dyrektywy 85/337/EWG.
- (13) Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska³³ odnosi się do odpadów promieniotwórczych w definicji „informacji o środowisku”.
- (14) Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska³⁴ ma zastosowanie do planów i programów rozpatrywanych w dyrektywie 2001/42.
- (15) Zalecenie Komisji z dnia 24 października 2006 r. w sprawie zarządzania zasobami finansowymi przeznaczonymi na likwidację instalacji jądrowych, zużytego paliwa i odpadów radioaktywnych³⁵ koncentruje się na adekwatności finansowania, jego bezpieczeństwie finansowym i przejrzystości, co ma na celu zapewnienie wykorzystywania funduszy jedynie do realizacji zamierzonych celów.
- (16) Obowiązujące prawodawstwo wspólnotowe nie określa szczególnych zasad zapewniających bezpieczne i zrównoważone postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi na wszystkich etapach – od ich wytworzenia aż do składowania.
- (17) Wspólna konwencja bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi (zwana dalej „wspólną konwencją”³⁶, zawarta pod auspicjami MAEA, której Umawiającymi się Stronami są Euratom i niemal wszystkie państwa członkowskie, ma na celu osiągnięcie i utrzymanie w skali światowej wysokiego poziomu bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi przez poprawę wykorzystania środków krajowych oraz współpracy międzynarodowej.

³¹ Dz.U. L 175 z 5.7.1985, s. 40.

³² Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30.

³³ Dz.U. L 41 z 14.2.2003, s. 26.

³⁴ Dz.U. L 156 z 25.6.2003, s. 17.

³⁵ Dz.U. L 330 z 28.11.2006, s. 31.

³⁶ Dokument INFCIRC/546 z dnia 24 grudnia 1997 r.

- (18) W 2006 r. MAEA zaktualizowała cały swój zbiór norm i opublikowała podstawowe zasady bezpieczeństwa³⁷, które były sponsorowane wspólnie przez Euratom, OECD/NEA i inne organizacje międzynarodowe. Wspólne organizacje sponsorujące oświadczyły, że stosowanie się do podstawowych zasad bezpieczeństwa ułatwi stosowanie międzynarodowych norm bezpieczeństwa, a także zapewni większą spójność pomiędzy uzgodnieniami poszczególnych państw. W związku z tym jest rzeczą niezbędną, aby wszystkie państwa przestrzegały tych zasad i zalecały je. Zasady będą wiążące dla MAEA w odniesieniu do jej działalności oraz dla państw w odniesieniu do działań realizowanych przy wsparciu MAEA. Państwa lub organizacje sponsorujące mogą przyjąć omawiane zasady według własnego uznania w celu zastosowania w zakresie swoich własnych działań.
- (19) Wspólna konwencja stanowi instrument zachęcający, gdyż nie pociąga za sobą żadnych sankcji z tytułu nieprzestrzegania przepisów. Ponadto normy bezpieczeństwa opracowane przez MAEA we współpracy z Euratom, OECD/NEA i innymi organizacjami międzynarodowymi nie są ani prawnie wiążące, ani wykonalne.
- (20) Po wezwaniu przez Radę do ustanowienia grupy wysokiego szczebla na poziomie UE, co zawarto w jej konkluzjach z dnia 8 maja 2007 r. w sprawie bezpieczeństwa jądrowego oraz bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, decyzją Komisji 2007/530/Euratom z dnia 17 lipca 2007 r. dotyczącą powołania Europejskiej Grupy Wysokiego Szczebla ds. Bezpieczeństwa Jądrowego i Gospodarowania Odpadami³⁸ ustanowiono europejską grupę organów regulacyjnych ds. bezpieczeństwa jądrowego (ENSREG), która ma przyczynić się do osiągnięcia celów Wspólnoty w dziedzinie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
- (21) Pierwsze wnioski i zalecenia ENSREG znalazły odzwierciedlenie w rezolucji Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. W lipcu 2009 r. przedłożono Komisji pierwsze sprawozdanie ENSREG³⁹, które we wrześniu przekazano Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. Zostało to odzwierciedlone przez Radę w jej konkluzjach z dnia 10 listopada 2009 r.⁴⁰, w których Rada w dalszym ciągu wzywa Komisję do pełnego wykorzystania wiedzy fachowej ENSREG w przypadku wniosków w sprawie prawnie wiążących instrumentów w dziedzinie bezpiecznego postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
- (22) Parlament Europejski wezwał do przyjęcia ujednoliconych norm w zakresie postępowania z odpadami promieniotwórczymi⁴¹, a także wezwał Komisję do dokonania przeglądu stosownych projektów jej wniosków ustawodawczych oraz do

³⁷ Podstawowe zasady bezpieczeństwa, podstawy bezpieczeństwa nr SF-1, MAEA, Wiedeń, 2006 r.

³⁸ Dz.U. L 195 z 17.7.2007, s. 44.

³⁹ Sprawozdanie europejskiej grupy organów regulacyjnych ds. bezpieczeństwa jądrowego, lipiec 2009 r.

⁴⁰ Konkluzje Rady dotyczące sprawozdania europejskiej grupy organów regulacyjnych ds. bezpieczeństwa jądrowego, 10 listopada 2010 r.

⁴¹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie oceny Euratom – pięćdziesiąt lat europejskiej polityki w zakresie energii jądrowej z dnia 10 maja 2007 r.

przedłożenia nowego wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie postępowania z odpadami promieniotwórczymi.⁴²

- (23) W Unii i na całym świecie coraz częściej uznawana jest konieczność odpowiedzialnego korzystania z energii jądrowej, co dotyczy zwłaszcza bezpieczeństwa jądrowego oraz ochrony instalacji i materiałów jądrowych. W tym kontekście należy zająć się kwestią postępowania z wypalonym paliwem jądrowym oraz odpadami promieniotwórczymi, tak by zapewnić bezpieczne, optymalne i zrównoważone wykorzystanie energii jądrowej.
- (24) Chociaż w gestii państw członkowskich pozostawiono określenie swoich koszyków energetycznych, to we wszystkich państwach członkowskich wytwarza się odpady promieniotwórcze bez względu na to, czy posiadają reaktory jądrowe. Odpady promieniotwórcze powstają przede wszystkim w następstwie działań związanych z cyklem paliwowym, takich jak eksploatacja elektrowni jądrowych oraz przerób zużytego paliwa jądrowego, ale pochodzą także z innych rodzajów działalności, takich jak zastosowanie izotopów promieniotwórczych w medycynie, badaniach i przemyśle.
- (25) Wypalone paliwo jądrowe powstaje także w wyniku eksploatacji reaktorów jądrowych. Każde państwo członkowskie może określić własną politykę w zakresie cyklu paliwowego, w której uzna wypalone paliwo jądrowe za wartościowy zasób nadający się do przerobu lub podejmie decyzję o składowaniu go jako odpadu. Bez względu na wybór opcji należy rozważyć składowanie wysokoaktywnych odpadów promieniotwórczych oddzielonych przy przerobie lub wypalonego paliwa jądrowego uznanego za odpady.
- (26) Takie same cele w zakresie bezpieczeństwa powinny obowiązywać w przypadku postępowania z wypalonym paliwem jądrowym oraz w przypadku postępowania z odpadami promieniotwórczymi. W uznaniu powyższego we wspólnej konwencji oraz w normach bezpieczeństwa MAEA nałożono takie same obowiązki w przypadku składowania wypalonego paliwa jądrowego, jak w przypadku składowania odpadów promieniotwórczych.
- (27) Odpady promieniotwórcze, w tym wypalone paliwo jądrowe uznane za odpady, muszą być szczelnie zabezpieczone i odizolowane od ludzi oraz środowiskażywionego przez długi okres czasu. W związku z ich swoistym charakterem (zawartość radionuklidów) wymagane są stosowne rozwiązania mające na celu ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego, w tym składowanie w odpowiednich składowiskach, będące końcowym etapem postępowania z odpadami. Przechowywanie odpadów promieniotwórczych, w tym przechowywanie długoterminowe, stanowi rozwiązanie tymczasowe, ale nie jest alternatywą dla składowania.
- (28) Krajowy system klasyfikacji odpadów promieniotwórczych powinien wspomagać takie rozwiązania, uwzględniając w pełni szczególne rodzaje i właściwości odpadów promieniotwórczych. Dokładne kryteria, zgodnie z którymi odbywa się klasyfikacja określonych odpadów w ramach danej grupy, będą zależne od szczególnej sytuacji

⁴²

Sprawozdanie w sprawie oceny Euratom – pięćdziesiąt lat europejskiej polityki w zakresie energii jądrowej, A6-0129/2007.

danego państwa w związku z charakterem odpadów i dostępnymi lub rozważanymi wariantami składowania.

- (29) Typowa koncepcja składowania w przypadku odpadów nisko- lub średnioaktywnych o krótkim czasie rozpadu polega na składowaniu podpowierzchniowym. Na podstawie 30 lat badań uznaje się powszechnie na poziomie technicznym, że składowanie w głębokich warstwach geologicznych stanowi najbezpieczniejszą i najbardziej zrównoważoną opcję w odniesieniu do etapu końcowego postępowania z odpadami wysokoaktywnymi oraz wypalonym paliwem jądrowym uznanym za odpady. W związku z tym należy dążyć do stworzenia warunków dla wdrożenia składowania.
- (30) Mimo że każde państwo członkowskie jest odpowiedzialne za swoją własną politykę w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, polityka taka powinna być podporządkowana stosownym podstawowym zasadom bezpieczeństwa ustanowionym przez MAEA⁴³. Etycznym obowiązkiem każdego państwa członkowskiego jest zapobieganie nakładaniu na przyszłe pokolenia nadmiernych obciążeń w odniesieniu do istniejącego wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych, także tych, których należy się spodziewać w związku z likwidacją istniejących obiektów jądrowych.
- (31) Mając na względzie odpowiedzialne postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, każde państwo członkowskie powinno ustanowić krajowe ramy zapewniające zobowiązania polityczne oraz etapowy proces podejmowania decyzji, wdrożony za pośrednictwem odpowiedniego prawodawstwa, regulacji i organizacji, wraz z wyraźnym podziałem obowiązków.
- (32) Ostateczna odpowiedzialność państw członkowskich za bezpieczeństwo w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi stanowi podstawową zasadę potwierdzoną przez wspólną konwencję. Niniejsza dyrektywa powinna wspierać wspomnianą zasadę odpowiedzialności każdego kraju oraz zasadę bezpośredniej odpowiedzialności posiadacza zezwolenia za bezpieczeństwo w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi pod nadzorem właściwego krajowego organu regulacyjnego, a także wzmocnić pozycję i niezależność właściwego organu regulacyjnego.
- (33) Należy ustanowić krajowy program w celu zapewnienia transpozycji decyzji politycznych do jasno określonych przepisów dotyczących terminowego wdrożenia wszystkich etapów postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi – od ich wytworzenia aż do składowania. Powinien on uwzględniać wszelkie działania związane z użytkowaniem, przetwarzaniem wstępnym, przetwarzaniem, kondycjonowaniem, przechowywaniem i składowaniem odpadów promieniotwórczych. Krajowy program może być dokumentem referencyjnym lub zbiorem dokumentów.
- (34) Poszczególne etapy postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi są ściśle ze sobą powiązane. Decyzje podjęte w ramach jednego etapu mogą mieć wpływ na następny etap. W związku z powyższym podczas

⁴³ Podstawowe zasady bezpieczeństwa, podstawy bezpieczeństwa nr SF-1, MAEA, Wiedeń, 2006 r.

opracowywania programów krajowych należy uwzględnić tego rodzaju wzajemne zależności.

- (35) Przy postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi istotna jest przejrzystość. Należy ją zapewnić poprzez wprowadzenie wymogu skutecznego informowania społeczeństwa oraz zapewnienie wszystkim właściwym zainteresowanym stronom możliwości uczestniczenia w procesach decyzyjnych.
- (36) Współpraca pomiędzy państwami członkowskimi oraz na szczeblu międzynarodowym może ułatwić i przyspieszyć podejmowanie decyzji dzięki dostępowi do wiedzy fachowej i technologii.
- (37) Niektóre państwa członkowskie są zdania, że współużytkowanie obiektów służących postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w tym składowisk odpadów, stanowi potencjalnie korzystną opcję w przypadku, gdy opiera się na porozumieniu pomiędzy zainteresowanymi państwami członkowskimi.
- (38) Podczas wdrażania niniejszej dyrektywy państwa członkowskie powinny przyjąć w odniesieniu do danego obiektu lub działania podejście, które jest proporcjonalne do potencjalnego zagrożenia stwarzanego przez ten obiekt lub działanie (podejście stopniowane), a także przedstawić w analizie bezpieczeństwa odpowiednie uzasadnienia.
- (39) Analiza bezpieczeństwa oraz podejście stopniowane powinny zapewnić podstawę dla decyzji dotyczących opracowania, eksploatacji i zamknięcia składowiska odpadów, jak również powinny umożliwić identyfikację obszarów niepewności, na których należy skoncentrować uwagę w celu dalszego podnoszenia poziomu zrozumienia aspektów mających wpływ na bezpieczeństwo systemu składowania, z uwzględnieniem barier naturalnych (geologicznych) i inżynierskich i jego spodziewanego rozwoju wraz z upływem czasu. Analiza bezpieczeństwa powinna uwzględniać wyniki oceny bezpieczeństwa oraz informacje dotyczące niepodważalności i wiarygodności oceny bezpieczeństwa i założeń w niej poczynionych. W związku z tym powinna ona stanowić zbiór argumentów i dowodów potwierdzających bezpieczeństwo obiektu lub działania związanego z postępowaniem z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
- (40) Mimo uznania faktu, że w ramach krajowych powinno się uwzględnić wszystkie zagrożenia związane z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, niniejsza dyrektywa nie obejmuje zagrożeń nieradiologicznych, które są ujęte w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
- (41) Utrzymywanie i dalsze rozwijanie kompetencji i umiejętności w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, będące podstawowym elementem zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa, powinno być oparte na połączeniu nauki za pośrednictwem doświadczenia operacyjnego, badań naukowych i rozwoju technologicznego, jak również współpracy technicznej wszystkich podmiotów.
- (42) Wzajemna ocena programów krajowych może posłużyć jako doskonały sposób budowania pewności i zaufania przy postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi i

wypalonym paliwem jądrowym w Unii Europejskiej, co ma na celu rozwijanie i wymianę doświadczeń oraz zapewnienie wysokich norm,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Przedmiot i cele

1. Niniejszą dyrektywą ustanawia się wspólnotowe ramy w celu zapewnienia odpowiedzialnego postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
2. Zapewnia ona wprowadzenie przez państwa członkowskie odpowiednich rozwiązań krajowych gwarantujących wysoki poziom bezpieczeństwa przy postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, aby chronić pracowników i ludność przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego.
3. Utrzymuje ona i promuje informowanie i uczestnictwo społeczeństwa w odniesieniu do postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
4. Niniejsza dyrektywa uzupełnia podstawowe normy, o których mowa w art. 30 Traktatu, w zakresie bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, przy czym nie narusza przepisów dyrektywy 96/29/Euratom.

Artykuł 2

Zakres

1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do:
 - a) wszystkich etapów postępowania z wypalonym paliwem jądrowym w przypadku, gdy wypalone paliwo jądrowe powstaje w wyniku eksploatacji cywilnych reaktorów jądrowych lub jest objęte postępowaniem w ramach działań cywilnych.
 - b) wszystkich etapów postępowania z odpadami promieniotwórczymi – od ich wytworzenia aż do składowania – w przypadku, gdy odpady promieniotwórcze powstają w wyniku działań cywilnych lub są objęte postępowaniem w ramach działań cywilnych.
2. Odpady pochodzące z przemysłu wydobywczego, które mogą być promieniotwórcze i są objęte zakresem dyrektywy 2006/21/WE, nie podlegają niniejszej dyrektywie.
3. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do zatwierdzonych uwolnień.

Artykuł 3

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „zamknięcie” oznacza zakończenie prowadzenia wszelkich działań eksploatacyjnych w jakiś czas po umieszczeniu wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych w składowisku odpadów. Określenie to obejmuje również prace inżynierskie lub inne, których wykonanie jest niezbędne w celu zapewnienia długoterminowego bezpieczeństwa obiektu;
- 2) „właściwy organ regulacyjny” oznacza organ lub system organów wyznaczonych w państwie członkowskim w dziedzinie regulacji bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym lub odpadami promieniotwórczymi zgodnie z art. 6;
- 3) „składowanie” oznacza umieszczenie wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych w licencjonowanym obiekcie bez zamiaru ponownego ich wydobycia;
- 4) „zezwolenie” oznacza każdy dokument urzędowy wydany na mocy jurysdykcji państwa członkowskiego do celów prowadzenia wszelkiego rodzaju działań związanych z postępowaniem z wypalonym paliwem jądrowym lub z odpadami promieniotwórczymi, lub w celu przyznania odpowiedzialności za lokalizację, projektowanie, budowę, rozruch, eksploatację, likwidację lub zamknięcie zakładu gospodarki wypalonym paliwem jądrowym lub zakładu gospodarki odpadami promieniotwórczymi;
- 5) „posiadacz zezwolenia” oznacza osobę prawną lub fizyczną ponoszącą całkowitą odpowiedzialność za wszelkie działania lub obiekty związane z postępowaniem z wypalonym paliwem jądrowym lub odpadami promieniotwórczymi zgodnie z zezwoleniem;
- 6) „odpady promieniotwórcze” oznaczają materiały promieniotwórcze w stanie lotnym, ciekłym lub stałym, nieprzewidziane do dalszego wykorzystania ani przez państwo członkowskie, ani przez osobę fizyczną lub prawną, której decyzja została zatwierdzona przez państwo członkowskie, i podlegające, jako odpady promieniotwórcze, kontroli sprawowanej przez właściwy organ regulacyjny zgodnie z ramami legislacyjnymi i regulacyjnymi danego państwa członkowskiego;
- 7) „postępowanie z odpadami promieniotwórczymi” oznacza wszelkie działania, które są związane z użytkowaniem, przetwarzaniem wstępnym, przetwarzaniem, kondycjonowaniem, przechowywaniem lub składowaniem odpadów promieniotwórczych, z pominięciem transportu poza terenem obiektu;
- 8) „zakład gospodarki odpadami promieniotwórczymi” oznacza każdy zakład lub obiekt, którego głównym celem jest postępowanie z odpadami promieniotwórczymi;
- 9) „przerób” oznacza proces lub działanie zmierzające do wydobycia materiałów rozszczepialnych i paliworodnych z wypalonego paliwa jądrowego w celu ich dalszego wykorzystania;
- 10) „wypalone paliwo jądrowe” oznacza paliwo jądrowe, które zostało napromieniowane w rdzeniu reaktora, a następnie trwale z niego usunięte; wypalone paliwo jądrowe może być uznane za zasób użyteczny, który może zostać poddany przerobowi, lub może zostać przeznaczone do składowania, o ile zostanie uznane za odpady promieniotwórcze;

- 11) „postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym” oznacza wszelkie działania, które są związane z użytkowaniem, przechowywaniem, przerobem lub składowaniem wypalonego paliwa jądrowego, z pominięciem transportu poza terenem obiektu;
- 12) „zakład gospodarki wypalonym paliwem jądrowym” oznacza każdy zakład lub obiekt, którego głównym celem jest postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym;
- 13) „przechowywanie” oznacza przetrzymywanie wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów promieniotwórczych w licencjonowanym obiekcie z zamiarem ponownego ich wydobycia.

Artykuł 4

Zasady ogólne

1. Państwa członkowskie ustanawiają i prowadzą krajową politykę w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Spoczywa na nich ostateczna odpowiedzialność za postępowanie ze swoim wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
2. Państwa członkowskie dopilnowują, aby:
 - a) wytwarzanie odpadów promieniotwórczych było utrzymywane na najniższym możliwym poziomie, zarówno pod względem aktywności, jak i ilości, przy użyciu odpowiednich środków projektowych oraz praktyk w zakresie eksploatacji i likwidacji, w tym recyklingu i ponownego wykorzystania materiałów konwencjonalnych;
 - b) uwzględniane były wzajemne zależności pomiędzy wszystkimi etapami wytwarzania wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych oraz postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
 - c) nie nakładano na przyszłe pokolenia nadmiernych obciążeń;
 - d) wypalone paliwo jądrowe i odpady promieniotwórcze były objęte bezpiecznym postępowaniem, także w perspektywie długoterminowej.
3. Odpady promieniotwórcze należy składować w państwie członkowskim, w którym zostały wytworzone, chyba że zawarto porozumienia pomiędzy państwami członkowskimi w sprawie wykorzystania składowisk odpadów w jednym z nich.

Artykuł 5

Ramy krajowe

1. Państwa członkowskie ustanawiają i utrzymują krajowe ramy legislacyjne, regulacyjne i organizacyjne (zwane dalej „ramami krajowymi”) w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w ramach których przydziela się obowiązki i zapewnia koordynację między właściwymi organami państwowymi w perspektywie długoterminowej. Ramy krajowe obejmują:
 - a) krajowy program wdrażania polityki w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
 - b) krajowe wymogi dotyczące bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
 - c) system udzielania zezwoleń w odniesieniu do działań i obiektów w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, z uwzględnieniem zakazu eksploatacji zakładu

gospodarki wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi bez zezwolenia;

- d) system należytej kontroli instytucjonalnej, inspekcji dozorowych oraz dokumentacji i sprawozdań;
 - e) działania na rzecz egzekwowania przepisów, w tym zawieszenie działań oraz zmiana lub cofnięcie zezwolenia;
 - f) organy uczestniczące w poszczególnych etapach postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
2. Państwa członkowskie dopilnowują, aby ramy krajowe były utrzymywane i w razie potrzeby ulepszone z uwzględnieniem doświadczeń z eksploatacji, wniosków z analiz bezpieczeństwa określonych w art. 8, rozwoju technologii i wyników badań.

Artykuł 6

Właściwy organ regulacyjny

1. Państwa członkowskie ustanawiają i utrzymują organ regulacyjny posiadający kompetencje w dziedzinie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.
2. Państwa członkowskie dopilnowują, aby właściwy organ regulacyjny był funkcjonalnie oddzielony od innych organów lub organizacji zaangażowanych w promowanie lub wykorzystywanie energii jądrowej lub materiałów promieniotwórczych, w tym w produkcję energii elektrycznej oraz zastosowania izotopów promieniotwórczych, lub w postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, w celu zapewnienia jego faktycznej niezależności od niewłaściwych wpływów przy wykonywaniu przezeń funkcji regulacyjnej.
3. Państwa członkowskie zapewniają przyznanie właściwemu organowi regulacyjnemu uprawnień oraz zasobów ludzkich i środków finansowych niezbędnych do wypełniania jego obowiązków związanych z ramami krajowymi określonymi w art. 5 ust. 1, z należyтым uwzględnieniem priorytetowego znaczenia bezpieczeństwa.

Artykuł 7

Posiadacze zezwoleń

1. Państwa członkowskie dopilnowują, aby bezpośrednia odpowiedzialność za bezpieczeństwo w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi spoczywała na posiadaczu zezwolenia. Odpowiedzialność ta nie może być przekazana.
2. Państwa członkowskie dopilnowują, aby zgodnie z ramami krajowymi posiadacze zezwolenia, pod nadzorem właściwego organu regulacyjnego, mieli obowiązek regularnego oceniania i weryfikowania oraz stałego poprawiania, w rozsądnym osiągalnym zakresie, bezpieczeństwa swoich działań i obiektów w sposób systematyczny i możliwy do zweryfikowania.

3. Oceny, o których mowa w ust. 2, powinny obejmować weryfikację, czy wprowadzono środki na rzecz zapobiegania awariom i łagodzenia skutków awarii, w tym sprawdzanie barier fizycznych oraz procedur administracyjnych posiadacza zezwolenia w zakresie ochrony, które musiałyby nie spełnić swoich funkcji, aby pracownicy i ludność zostali w znaczącym stopniu poszkodowani przez promieniowanie jonizujące.
4. Państwa członkowskie dopilnowują, aby zgodnie z ramami krajowymi posiadacze zezwolenia mieli obowiązek ustanawiania i wdrażania systemów postępowania uwzględniających priorytetowe znaczenie bezpieczeństwa, i aby systemy te były regularnie weryfikowane przez właściwy organ regulacyjny.
5. Państwa członkowskie dopilnowują, aby zgodnie z ramami krajowymi posiadacze zezwoleń mieli obowiązek zapewniania i utrzymywania odpowiednich środków finansowych i zasobów ludzkich w celu wypełniania swoich obowiązków związanych z bezpieczeństwem w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, określonych w ust. 1–4.

Artykuł 8

Analiza bezpieczeństwa

1. W ramach wniosku o wydanie zezwolenia w odniesieniu do obiektu lub działania należy opracować analizę bezpieczeństwa oraz uzupełniającą ocenę bezpieczeństwa. W razie potrzeby należy je aktualizować wraz z przeobrażeniem obiektu lub działania. Zakres analizy bezpieczeństwa i oceny bezpieczeństwa oraz dotyczące ich szczegółowe dane muszą być współmierne do stopnia złożoności działań eksploatacyjnych oraz rozmiarów zagrożenia związanego z danym obiektem lub działaniem.
2. Analiza bezpieczeństwa i uzupełniająca ocena bezpieczeństwa powinny obejmować lokalizację, projektowanie, budowę, eksploatację i likwidację obiektu lub zamknięcie składowiska odpadów; w analizie bezpieczeństwa określa się normy stosowane dla takiej oceny. Należy uwzględnić bezpieczeństwo długoterminowe po zamknięciu, w szczególności sposoby jego zapewnienia przy użyciu środków biernych w najszerszym możliwym zakresie.
3. Analiza bezpieczeństwa w odniesieniu do obiektu musi opisywać wszelkie aspekty terenu związane z bezpieczeństwem, projekt obiektu, a także zarządcze środki kontroli i regulacyjne mechanizmy kontrolne. Analiza bezpieczeństwa i uzupełniająca ocena bezpieczeństwa muszą wykazywać zapewniony poziom ochrony, a także przedstawić właściwemu organowi regulacyjnemu oraz innym zainteresowanym stronom zapewnienie, że wymogi bezpieczeństwa zostaną spełnione.
4. Analizę bezpieczeństwa i uzupełniającą ocenę bezpieczeństwa przedkłada się właściwemu organowi regulacyjnemu do zatwierdzenia.

Artykuł 9

Wiedza fachowa i umiejętności

Państwa członkowskie dopilnowują, aby ramy krajowe obejmowały rozwiązania zapewniające edukację i szkolenia uwzględniające potrzeby wszystkich stron odpowiedzialnych za kwestie związane z postępowaniem z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, co ma na celu utrzymanie i dalsze rozwijanie niezbędnej wiedzy fachowej i umiejętności.

Artykuł 10

Środki finansowe

Państwa członkowskie dopilnowują, aby ramy krajowe gwarantowały dostępność wystarczających środków pieniężnych w przypadku, gdy okażą się one potrzebne do celów postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi, z należytym uwzględnieniem odpowiedzialności podmiotów wytwarzających odpady promieniotwórcze.

Artykuł 11

Zapewnianie jakości

Państwa członkowskie zapewniają ustanowienie i wdrożenie stosownych programów zapewniania jakości w zakresie bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

Artykuł 12

Przejrzystość

1. Państwa członkowskie dopilnowują, aby informacje dotyczące postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi były przekazywane do wiadomości pracowników i ludności. Obowiązek ten obejmuje zagwarantowanie, aby właściwy organ regulacyjny informował społeczeństwo w zakresie swoich kompetencji. Informacje należy podawać do wiadomości publicznej zgodnie z ustawodawstwem krajowym oraz zobowiązaniami międzynarodowymi, pod warunkiem, że nie narusza to innych interesów, takich jak – między innymi – interesy związane z bezpieczeństwem, uznanych w ustawodawstwie krajowym lub w zobowiązaniach międzynarodowych.
2. Państwa członkowskie dopilnowują, aby społeczeństwo miało możliwość efektywnego uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji w sprawach związanych z postępowaniem z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

Artykuł 13

Programy krajowe

1. Zgodnie z ramami krajowymi państwa członkowskie ustanawiają, wdrażają i aktualizują programy postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi (zwane dalej „programami krajowymi”), obejmujące wszystkie typy wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych podlegające ich

jurysdykcji, jak również wszystkie etapy postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi – od ich wytworzenia aż do składowania.

2. Programy krajowe muszą być zgodne z przepisami art. 4–12.
3. Państwa członkowskie dokonują regularnego przeglądu i aktualizacji swoich programów krajowych z uwzględnieniem, odpowiednio, postępu technicznego i naukowego.

Artykuł 14

Treść programów krajowych

Programy krajowe obejmują:

- 1) rejestr wszelkiego wypalonego paliwa jądrowego i odpadów promieniotwórczych oraz prognozy dotyczące przyszłych ilości, także tych pochodzących z likwidacji. W rejestrze należy wyraźnie określić lokalizację i ilość materiałów oraz, przy użyciu odpowiedniej klasyfikacji, poziom zagrożenia;
- 2) koncepcje, plany i rozwiązania techniczne od ich wytworzenia aż do składowania;
- 3) koncepcje i plany w odniesieniu do okresu po zamknięciu składowiska odpadów, w tym czas, w którym utrzymane zostaną instytucjonalne mechanizmy kontroli, jak również środki, jakie zostaną zastosowane w celu zachowania wiedzy na temat obiektu w perspektywie długoterminowej;
- 4) opis działań badawczych, rozwojowych i demonstracyjnych, które są niezbędne do wdrożenia rozwiązań w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
- 5) główne etapy realizacji, jasno określone ramy czasowe oraz zakres obowiązków w odniesieniu do wdrażania;
- 6) najważniejsze wskaźniki wykonania zadań do celów monitorowania postępów wdrażania;
- 7) ocenę kosztów programu oraz zasadnicze podstawy i hipotezy dotyczące tej oceny, która musi obejmować profil w czasie;
- 8) opis obowiązujących planów finansowych w celu zapewnienia możliwości pokrycia wszystkich kosztów programu zgodnie z przewidzianym planem.

Artykuł 15

Powiadomienie

1. Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o swoich programach krajowych oraz o późniejszych istotnych zmianach.
2. W terminie trzech miesięcy od daty powiadomienia Komisja może zażądać dalszych wyjaśnień lub poprawionej wersji zgodnie z przepisami niniejszej dyrektywy.

3. W terminie trzech miesięcy od daty wpłynięcia odpowiedzi Komisji państwa członkowskie przedkładają wyjaśnienia, o które prosiła Komisja lub informują, w jaki sposób zostanie wdrożona poprawiona wersja.
4. Komisja weźmie pod uwagę wyjaśnienia przedłożone przez państwa członkowskie oraz postępy w zakresie krajowych programów postępowania z odpadami promieniotwórczymi, podejmując decyzje o przyznaniu finansowej lub technicznej pomocy Euratom odnośnie do zakładów gospodarki wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi lub działań z nią związanych, bądź też przy formułowaniu, zgodnie z art. 43 Traktatu Euratom, swoich stanowisk dotyczących projektów inwestycyjnych.

Artykuł 16

Sprawozdawczość

1. Państwa członkowskie składają Komisji sprawozdanie z wdrażania niniejszej dyrektywy po raz pierwszy do dnia, a następnie co trzy lata, wykorzystując cykle przeglądów i sprawozdawczości w ramach Wspólnej konwencji bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi.
2. Na podstawie sprawozdań państw członkowskich Komisja przedstawia Radzie i Parlamentowi Europejskiemu sprawozdanie z postępów we wdrażaniu niniejszej dyrektywy. Na tej samej podstawie Komisja przedkłada także rejestr odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego znajdujących się na terytorium Wspólnoty, jak również prognozy na przyszłość.
3. Okresowo, a przynajmniej raz na 10 lat, państwa członkowskie przeprowadzają samooceny swoich ram krajowych, właściwego organu regulacyjnego, krajowego programu i jego wdrażania, a także organizują międzynarodową ocenę wzajemną swoich ram krajowych, organu lub programu, mając na uwadze zapewnienie osiągnięcia wysokich norm w zakresie postępowania z wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Rezultaty wszelkich ocen wzajemnych przekazuje się Komisji i państwom członkowskim.

Artykuł 17

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia [...] r. Niezwłocznie informują o tym Komisję. Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.
2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą, a także wszelkie późniejsze zmiany tych przepisów.
3. Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o swoim pierwszym programie krajowym obejmującym wszystkie elementy określone w art. 14 możliwie jak najszybciej, ale nie później niż w terminie czterech lat po wejściu w życie niniejszej dyrektywy.

Artykuł 18

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 19

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*